

LABO

magasinet

nr. 2 • 2025

Steinalderen er nå

8

LABO

5 VENTILASJONSFILTER
NORGE AS

12 KJELLS MARKISER

14 BRAVIDA ELEKTRO

5% BONUS OG RABATT

Montér har alt du trenger til ditt bygge- og oppussingsprosjekt. Som medlem i LABO får du alltid 5% medlemsbonus. I tillegg får du 5% medlemsrabatt* på det du handler.

Merk: For å få LABO-rabatt viser du fram medlemsbeviset ditt, som du finner i LABO-appen. Det er ikke mulig å kombinere LABO-fordelen med andre fordelsprogram hos Montér.

Gå inn på LABO sin app for å finne ditt nærmeste Montér byggevarehus.

*Rabatt gjelder ikke kampanjevarer eller nettoprisede varer

VI BLIR STADIG FLERE!

Foto: Line Loholt

I Norge er det 1.329.073 som er medlem i et boligbyggelag, Obos er helt klart størst, men vi andre øker også år for år. Det vil si at nesten hver 4. person i Norge er en del av fellesskapet vårt. I LABO er vi nå 12.290. Vi bygger boliger til våre medlemmer og vi jobber for gode medlemsfordeler, noen som gjelder i hele Norge og noen som bare gjelder her i Larvik. Som medlem har du også forkjøpsrett når boliger i borettslag kommer for salg. Alt dette er goder som du kan benytte deg av.

MEDLEMSUNDERSØKELSE RETT FØR NYTTÅR

Det er alltid lurt å sjekke om dere medlemmer er fornøyde med oss. Det er skikkelig stas å lese at dere har høy tillit til oss, at dere ville anbefalt LABO til andre, noe jeg håper dere ikke bare skriver, men også gjør, og at dere får god hjelp når dere tar kontakt. Og ikke minst at mange leser bladet vårt. Vi gjorde en drastisk endring for noen år tilbake. Jeg vil

si vi gikk fra «menighetsblad» til et «Larviksblad». Det har gitt resultater, vi får stadig skryt av bladet (litt selvskryt her, beklager, men tusen takk). Det er musikk i mine ører.

MEDLEMSFORDELER

Her var det naturlig nok litt sprik i laget. Vi fikk inn forslag på medlemsfordeler på alt fra flypoeng til treningssenter. Noen forslag er det litt lettere å gjøre noe med. Sistnevnte ble nevnt av mange og dette vil vi prøve å få på plass. Det var også en del som påpekte at det var litt lite utvalg av håndverkere. Vi har tenkt at det har vært bra å ha én rørlegger og én elektriker, men når vi spør så får vi svar. Ut fra et medlemsperspektiv er dette lett å forstå. Det er derfor det er så lurt å ha medlemsundersøkelser, slik at vi kan få tilbakemeldinger og gjøre endringer. Nå har vi hørt på medlemmene og tegnet ny avtale med Bravida, og dermed har dere to solide bedrifter innen elektrotjenester å velge imellom.

I undersøkelsen fikk vi også sjekket om utvalget av medlemsfordeler er relevant. Vi ser at det er en god match mellom det vi tilbyr og det medlemmene ønsker. Det er selvfølgelig noen unntak. Vi har mest fordeler knyttet til bolig, og det er jo naturlig. Vi leverer dårlig på mat, reise og bensin. (Vil du lese mer om undersøkelsen, se våre hjemmesider, labo.no)

SNART SOMMER OG LARVIK BLOMSTRER

Vi har heldigvis en god avtale med hele Larviks storstue, Kulturhuset Bølgen, hele året. Gjennom sommeren dukker det også opp mange flotte kulturarrangement rundt om i kommunen. Vi får ofte medlemsrabatt på disse. Jeg vil oppfordre alle til å lese nyhetsbrevet slik at du ikke går glipp av gode tilbud, medlemsdager og morsomme arrangement.

Ønsker alle en super sommer!

Med sommerlig hilsen fra

Alise Myhre
Kommunikasjons og markedsansvarlig

LABO

magasinet

nr. 2 • 2025

innhold

Ventilasjonsfilter Norge AS	s. 5
Kunstnerliv: Steinalderen er nå	s. 8
Kjells Markiser	s.12
Bravida Elektro	s. 14
Tema: Floravokter.....	s. 18
Frivillighet.....	s. 24
Jus: Utearealer - hvem har ansvaret?.....	s. 26
Tankedryss	s. 28
Mat: Grillspyd med breiflabb.....	s. 30
Moroside	s. 31
Medlemsfordeler	s. 34

LABO

MEDLEMSBLAD FOR LARVIK BOLIGBYGGELAG - NR. 2 - 2025

ANSVARLIG REDAKTØR

Adm.dir Asle Granerud,
LABO

REDAKSJONSANSVARLIG

Alise Myhre
Alise.Myhre@labo.no

ADRESSE

Prinsegata 4, Pb. 263
3251 Larvik
Tlf. 33 13 85 00
E-post: labo@labo.no
Hjemmeside: www.labo.no

REDAKSJONELL PRODUKSJON
LABO, Karianne Dancke

ANNONSESALG

Arnt Erik Isaksen
arnt.erik.isaksen
@flexkommunikasjon.no

**PROSJEKTLEDELSE
OG GRAFISK UTFORMING**
H-Design - Hege Svennevig
H-Design@altiboxmail.no

TRYKK

Trykk-Service AS

FORSIDEBILDE

Karianne Dancke

PUST LETTERE

– MED FILTRE SOM FAKTISK GJØR EN FORSKJELL

Ventilasjonsfilter Norge sørger for god inneluft i norske hjem

God ventilasjon handler ikke bare om komfort – det påvirker faktisk helsen din. Med riktige filtre i ventilasjonsanlegget kan du redusere plager som pollenallergi og uønsket lukt, og få et friskere inneklima hjemme. Ventilasjonsfilter Norge gjør det enkelt for alle – og nå får medlemmer i LABO gode fordeler med på kjøpet.

– Mange tenker kanskje ikke over hvor stor forskjell et godt ventilasjonsfilter kan gjøre. Men bytter du filter jevnlig, merker du det raskt, sier Jørn Storm Thorstensen, gründer og partner i Ventilasjonsfilter Norge. Sammen med kollega Tore Møgster leverer de kvalitetsfiltre som passer til de fleste ventilasjonsaggregat – både i nye boliger og eldre boliger hvor ventilasjonsanlegg er ettermontert.

FILTERBYTTE GJORT ENKELT

Mange er usikre på hvordan man skifter filter, men det er langt enklere enn folk tror. – Et vanlig filterbytte tar bare noen få minutter, forklarer Møgster.

– Det skal være enkelt å ta vare på inneklimate, understreker Thorstensen.

KORTREISTE KVALITETSPRODUKTER – LAGET I NORGE

Filtrene Ventilasjonsfilter Norge leverer, produseres i Skjåk og er tilpasset norske forhold. I tillegg til standardfiltre finnes også kullfiltre for dem som ønsker ekstra beskyttelse mot lukt fra for eksempel grilling eller røyking der du bor.

– Vi får ofte spørsmål fra kunder som ikke blir kvitt allergiplagene sine, men det er viktig å vite at filtrene ikke er medisiner. De fjerner ikke allergien, men kan gjøre det mye bedre å være inne – forutsatt at man bruker anlegget riktig, altså med vinduer og dører lukket, forklarer Thorstensen med et smil.

LABO-MEDLEMMER FÅR EKSTRA FORDELER

Som en del av samarbeidet mellom Larvik Boligbyggelag og Ventilasjonsfilter Norge, får medlemmer nå rabatt på både enkeltkjøp og abonnement på filter.

– Dette er en avtale vi er stolte av. Den gjør det enda enklere og rimeligere for folk å ta vare på inneklimate, sier Møgster.

ENKELT NÅR DU VET HVORDAN

Ventilasjonsfilter Norge leverer filter til alle norskproduserte aggregater.

– Det er fire, fem gjengangere blant aggregatene, men så vidt vi kjenner til så har vi filter til alle de ulike her hos oss, sier Thorstensen. Han og makker Tore Møgster møter oss for å både fortelle om fordelsavtalen de

Medlemstilbud

5% rabatt ved enkeltkjøp
- rabattkode LABOENKEL

18% rabatt ved abonnement
- rabattkode LABOAVTALE

[Ventilasjonsfilternorge.no](https://www.ventilasjonsfilternorge.no)

har inngått med LABO for alle medlemmer, men bruker også sjansen til å vise hvor enkelt et filterbytte gjøres.

Aggregatene kan være plassert litt ulikt, men selve filterskiftet er like enkelt uansett. Det blir vist skifte i både en liggende kasse på loft og i en veggmontert kasse på yttervegg. Lokket på kassen åpnes enkelt. Kan hende du bør ha en skrutrekker til å lett dreie om på et par festeplugg. Da ser du filterkassetten som du tar ut av sporet sitt, og setter i den nye. Deretter er det bare å lukke skapet eller boksen igjen. Husk alltid å ta ut strømmen før du åpner lokket.

– Det finnes litt ulike filtertyper også, men prinsippet med nærmest en type kassett som skyves inn i et spor, er lik, forklarer Møgster. Han har med seg et par ulike, brukte filter, og det

er lett å se at de har en funksjon og hvorfor det er et poeng at de byttes med jevne mellomrom.

FAST RUTINE FOR BYTTE AV FILTER
Per Michalsen i styret for Vestre Torsrød borettslag har omkring et halvt års erfaring med balansert ventilasjon, og her har de foreløpig kryss i marginen i desember for påminnelse om skifte av filter. – Da er vi uansett en runde med batterier til røykvarslere, så det ble et greit tidspunkt å minne om filterbyte også, sier han.

De har ennå ikke tatt stilling til hvorvidt filterbestilling og -kjøp skal utføres kollektivt i borettslaget. Vestre Torsrød borettslag har vært igjennom en stor rehabilitering og har fått etterinstallert balansert ventilasjon.

– Det er hvert fall et viktig poeng å bytte filter. Du kan ha så tilpasset leveringsavtale du bare vil, men om de nye filterne blir liggende i skapet skjer det ingen ting, påpeker Thor-

stensen, og stemningen er lett etter demonstrasjonen som viste hvor ukomplisert et filterskifte er.

ÅRLIG SKIFTE PÅVIRKER RESULTATET
Flere har etter hvert fått erfaring med økt kvalitet på resultatet om man bytter filter i støvsugeren eller i varmepumpen, så helt fremmed er vel ikke ferskt-filter-prinsippet, kan man spørre seg.

– Jeg har aldri hatt problemer med å huske å bytte oljefilter på bilen en gang i året, men nå begynner også dét å bli litt ekstra lenge siden, spiller Torbjørn Sørensen, prosjektleder i LABO inn. Han smiler litt ekstra, og meldingen henger litt ...

– Har du fått deg elbil nå 'a?, Thorsensen var den første som tok 'an.
– He, he, he.. ja, men det var aldri vanskelig å huske å bytte filter en gang i året, gjør Torbjørn et underholdende poeng av.

VENTILASJONS-FILTER NORGE AS

- Leverer norskproduserte kvalitetsfiltre kompatible med alle norske aggregatsmodeller.
- Tilbyr både enkeltkjøp og prisgunstig abonnementsavtale.

Balkonger fra Balco – et klimasmart valg for fremtiden!

Balco har all kompetanse i eget hus når det gjelder balkongprosjekter. Egen produksjon og produktutvikling av alle typer bærekraftige balkongsystemer i moderne og effektive lokaler i Sverige.

Ta kontakt med oss for å komme riktig i gang!

Les mer på www.balco.no

Et balkongsystem med Balcos eget utviklede dreneringsystem CleanLine og ventilasjon VentTec.

BERGEN
Tel 97 14 91 57

OSLO
Tel 23 38 12 00

TRONDHEIM
Tel 97 14 91 57

BALCO

BALCONIES
FOR
GREATER
LIVING

BILLEDHUGGER OG GRAFISK DESIGNER

MARTIN KUHN OG CHRISTINE TINGENS

STEINALDEREN ER NÅ

STÅLAKER, TJØLLING: I Larvik tilbys en 20-mål stor skulpturpark, Kunstfelt Stålaker. Alle arbeidene er i Larvikitt, i internasjonal utførelse og som bakteppe for parken;
De dramatiske veggene fra Stålaker steinbrudd.

TEKST OG FOTO: KARIANNE DANCKE

- Steinhuggerarbeid er som en fjelltur: Man starter et sted, har et mål om hvor man skal, men det kan være mange ulike måter å ta seg dit, og derav mange ulike turer, sier Martin. Vi ser utover et tyvetalls vilt ulike steinarbeider, men felles for dem alle

er at de startet som en solid steinblokk hentet ut fra Stålaker steinbrudd som huser den blåskimrende larvikitten Lundhs Marina.

ALLE VIL TIL TJØLLING
Annet hvert år arrangeres Skulp-

tur Symposium Norge. Da samles internasjonale kunstnere, i tillegg til Martin Kuhn og Christine Dingsen, og jobber øremerket med den unike bergarten.

- Det er seks – åtte fantastiske uker!,

glitrer Christine, der hver av kunstnerne får bli med i steinbruddet og peke seg ut blokker de vil jobbe med.

Neste symposium er i 2026, men søknadene om å få delta renner inn. Det er flere hundre som søker, men det er mye som skal klaffe for å få tilkjent plass.

- Vi velger ut åtte stykker; Alltid en fra Tyskland, for å hedre vårt opphav og alltid en fra Japan, for å hedre Makoto Fujiwara, Martins mentor og han som sammen med blant annet bruddeier Thor Lundh startet Symposium Norge, forklarer Christine.

JAPANSK LÆREMESTER

- Makoto var professor på universitetet i Tyskland der vi begge studerte. Det var han som tok oss med

til Norge og til Larvik første gang, foreller Martin om mentoren som har betydd så mye; for han, for Larvik og for Larvikitt, og som gikk bort i 2019.

Da læremesteren gikk bort, overtok Martin og Christine festivalen. I samarbeid med familien Lundh, som har blitt nære, personlige venner av kunstnerne og som vedvarer å blant annet stille stipend som muliggjør studiereisen og oppholdet for tilreisende kunstnere fra hele kloden, gjennomføres de ekstremt givende ukene med nye impulser, nye vennskap og bratt læringskurve for flere.

KUNSTNERDYNAMIKK

- I tillegg til å prioritere én student fra Japan og en fra Tyskland, tar vi mål om å ha halvparten kvinner og halvparten menn i tillegg til en spennende kunstnerdynamisk gruppe

generelt. Alle bor her i kunstnerboligene ved Stålakerbruddet, og vi er tett på hverandre alle ukene vi er samlet, forteller Christine.

- Det slår heller aldri feil at de minste kunstnerne velger de største steinblokkene, ler de to mens de viser rundt i skulpturparken.

- Denne for eksempel, Stairway to heaven, er laget av Alisa fra Italia. Nå bor hun i New York og var egentlig tekstilkunstner, men altså en liten italiener. Kanskje derfor det ble trapp...?, kan man spørre seg. Arbeidene på det 20 mål store jordet kommer ikke med fasiter.

- Vi tenker å få på plass skilt og navn på kunstner. Kunstfelt Stålaker er uansett alltid åpen og her er det bare å komme som man vil. I organiserte

PMH AS er en autorisert elektroinstallasjons- og ventilasjonsbedrift med kunde, kvalitet og pris i fokus.

Vi kan hjelpe deg med små og store oppdrag innen nybygg, rehabilitering og service.

pmh
Elektro - Ventilasjon

Telefon: 33 50 52 10 | E-post: post@pmhas.no | Hinderveien 1, 3223 Sandefjord

pmhas.no

former har vi både skoleklasser og studenter her, forteller de.

SVEVENDE STEIN

Fasinerende er tekstur-opplevelsen med steinmaterialet. Ved berøring er det naturligvis hardt – som stein, men på avstand kan det se både mykt og bløtt ut. Her finnes til og med stein som blåser i vinden!

- Dette er gøy. Kinetisk kunst. Francois Weil, franskmann. Skulpturen er fra 2022, men den må vi bare la bli værende, sier Martin. Et verk med en stor stein som svever i vinden og et annet arbeid der du kan puffe i gang prosessen – oppleves magisk!

- Her er et arbeid av Rob Good fra England. Han kjente vi til. Visste at han kun lager verk av skyer, og tenkte hvor gøy må det ikke bli å se han utfolde seg med stein og med Larvikitten, en av de hardeste steinene av de alle!, forteller Christine entusiastisk. Og sky av stein har det blitt.

Hvert annet år tilkommer 8 – 10 nye skulpturer. Noen blir byttet ut mens andre, spesielt særegne blir værende over flere perioder. Totalt telles nær 30 skulpturer i parken.

STEINBRA KULTUR

Skulpturparken på Stålaker lyssettes fra tidlig november og gjennom

vinteren. Stein et monumentalt materiale i vid forstand og opplevelsen av skulpturene forandrer seg med årstid, vær, vind og lys.

- Du vet, den egentlige steinalderen er nå!, sier Martin. Han mener det. - Tilbake i historien, i perioden vi omtaler som Steinalderen brukte de egentlig mest tre og skinn. En og annen pilspiss av stein, men NÅ: Det forbrukes 15 tonn stein per person pr år, forteller han mens vi hviler blikket ut i Stålaker steinbrudd.

BRANNSIKKERT UTTRYKK

Når kunstmaterialet ditt er steinblokker begrenser det seg noe hvor mange av egne arbeider du beholder. Martin Kuhn har vært en ettertraktet billedhugger i mange tiår og jobbet på oppdrag med utsmykning og kunst like lenge. Du kan se arbeider han har gjort eller vært del av blant annet ved Sukkersletta på Østre Halsen, Nesjar monumentet i Helgeroa og trollet ved Bøkekroa.

Noen av Martins egne arbeider finner du i området av skulpturparken som grenser opp mot bolighuset til kunstnerparet. Blant annet en bok av stein.

- Denne finnes i flere størrelser i flere byer, forteller Christine. Boken i larvikitt i skolegården på nye Kongerød skole i Skien er 8 meter

lang. Det finnes en av Kuhns steinbøker utenfor biblioteket i Larvik også. Eller der det pleide å være bibliotek.

- Den boken overlevde den store bibliotekbrannen, og ligger der ennå, smiler Martin.

SKULPTURPARK STÅLAKER

Håkestadveien 193

3280 Tjodalyng

www.symposium-norge.no

Annet hvert år byttes arbeidene i utstillingen ut.

Frem til neste Symposium Norge finner sted (2026) er det blant annet arbeider av disse kunstnerne, som var de utvalgte til SkulpturSymposium-Norge i 2024, utstilt i parken:

Yoshiho Futo\Japan

Ryszard Litwiniuk\Poland

Valerie Funk\Germany

Rob Good\Great Britain

Nilhan Sesalan\Turkey,

Simon Te Wheoro\New Zealand

Maša Paunović\Serbia

Martin Kuhn\Germany

Mentor: Makoto Fujiwara (1938 - 2019) kom til Norge i 1982 og ble umiddelbart forelsket i den blå larvikitten og tilhørende steinindustri. Sammen med steinbruddseieren Thor Lundh, venner og støttespillere etablerte han International Larvikite Sculpture Symposium Norge, første gang i 1985.

Kjøp leilighet med Trygt Boligkjøp

Med **Trygt Boligkjøp** kan du kjøpe ny leilighet nå og flytte inn når du har solgt egen bolig*

Leilighetene i alle de 3 første byggene er nå ferdigstilt og det er muligheter for å se flere ulike leilighetstyper i alle etasjer. Det er flere innflyttingsklare leiligheter som fortsatt er ledige. En kan bli din nå, eller når du har solgt egen bolig.

ÅPEN DAG/ VISNING

**onsdag 11. juni
kl. 15-16**

**Eller book privatvisning
etter avtale.**

**Påmelding til megler
tlf. 99 25 77 56**

Denja Hage består av lyse og innholds-
rike 3- og 4-roms leiligheter
fra 78 til 98 kvm.

Det er lagt stor vekt på å skape
et godt nabolag og sosiale arenaer,
bestående av bla. to drivhus/orangeri,
bocciabane, hobbyrom
og flere trivelige sitteplasser.

I tillegg er det nærbutikk og buss-
stopp like ved, og kun en kort
rusletur til Nordbyen kjøpesenter.

*I Denja Hage har du mulighet for
individuell nedbetaling av felles-
gjeld (IN-ordning).*

* Forutsetter godkjenning fra Selger.

Ta gjerne kontakt med megler for mer informasjon eller les mer på:

www.denjahage.no

**BYGG C
ER NÅ
FERDIGSTILT**

Foto visningsleilighet.

*Medlemstilbud***45%
på alle egenproduserte
produkter.**

Bestill befarung via labo.no

KJELLS MARKISER

Dagen etter at Vidar Solum trykket inn forespørsel om hjemmebesøk og pristilbud
befinner salgskonsulent Halvard Olstad seg på Solstad i Stavern.

TEKST OG FOTO: KARIANNE DANCKE

- At du skulle få til å komme dagen etter jeg sende epost hadde jeg ikke sett for meg!, Vidar er storforneymd og det er sol og god stemning når Olstad fra Kjells Markiser svinger inn til Solstad III-borettslag i Aasveien.

- Vi må være på når henvendelsen kommer og jeg får sjelden kjeft for å svare eller få til befarung for tidlig, responderer Olstad muntert. Han har ansvar for området Vestfold og Telemark, og med et avtalt stopp tidligere på dagen på Tagtvedt bød det seg en åpning allerede dagen etter at Vidar hadde klikket seg inn på kjellsmarkiser.no og fyrt av gårde en forespørsel om gratis befarung.

RÅDGIVER OG SPARRINGSPARTNER
I boligen hos Vidar og kona har de et ønske om utskiftning av markiseduk på terrassemarkise som allerede er på plass, samt råd og tips om muligheter til solskjerming på en vindusrekke i stuen.

- Om vi starter med vinduene her inne – har dere noen tanker og ønsker i forhold til om solskjermeningen skal være utvendig eller innvendig, spør Olstad.

- Nei, det har vi vel egentlig ikke tenkt på, men siden vi ønsker å beholde alle plantene i karmen her, så er det kanskje best med noe ute, men som kan håndteres innenifra?

Huseier og salgskonsulent drøfter ulike muligheter. Omfang av behov, funksjon, estetikk – det er ting å ta stilling til som det er godt å ha fagmann på så valgene skjer i klok rekkefølge.

GODE LØSNINGER

Ute på terrasse peker Vidar til en klassisk bred terrassemarkise som strekker seg over hele bredden av uteplassen. Duken er i en rødtoner, som huset, men blass og preget av å ha gjort jobben sin med solskjerming i mange år.

- Motoren fungerer så selve konstruksjonen holder videre, kommenterer Vidar mens Olstad titter over deler

og funksjon mens de samarbeider om å ta markisen ut og inn manuelt.

- Liker kona fargen på denne?, spør Olstad diplomatisk.
- Hehehe, nei, hun gjør ikke det, flirer Vidar.
- Da skifter vi bare duken da?, tilbyr markisemannen.

GUNSTIG RABATT

Det ropes på kone-Tone, og sammen ser de igjennom prøver på ulike duker.

Igjen blir mange gode erfaringer delt samt fordeler og ulemper med varme farger, helt sort, lysere grå ... noen valører kan bidra til at skitne vinduer blir mer fremtredende enn andre.

Huseierne oppsummerer smilende;

- Pen duk, ikke rød og gjerne en farge som ikke lar møkka synes noe ekstra.

Det er en grei brief og blant duk-prøvene Olstad har med landes en pen mellomgrå duk.

- Da bytter vi duk på den lille vindusmarkisen på soverommet også, spiller Tone inn.

Vidar er enig og etter noen minutter med tasting og registrering på medbrakt iPad, foreligger et konkret tilbud.

- Da har jeg lagt inn 45% avslag på alt av de egenproduserte produktene, informerer Olstad, som utgjør den nylig inngått medlemsfordelen mellom Kjells Markiser og Larvik Boligbyggelag.

Avtalen signeres og med hjemmebefaring under 24 timer etter forespørsel om dette er forventningene høye til leveringstiden.

- Det tar mer enn 24 timer, svarer Olstad lattermildt. Samtidig holder han ikke tilbake på at både responstid og leveringstid er viktige faktorer for Kjells Markiser.
- Anslaget er 3 – 6 uker. Vi sikter mot tre, men gir tidsramme tre til seks, sier han.

KJELLS MARKISER

har siden 1978 levert solskjerming til fornøyde kunder i hele Norge.

Her tilbys stilrene og funksjonelle løsninger for markiser, garasjeporter, persiennner, screens, lamellgardiner og en rekke andre interiør- og eksteriørprodukter.

- **Oppnå mindre varmeinnslipp, skjerming av sollys og redusert møbelfalming.**

Erfarne salgskonsulenter kommer gjerne hjem til deg. På kostnadsfrie hjemmebesøk mottar du råd om ulike produkter og løsninger. Det tas presise mål og du får et konkurransedyktig tilbud på ønsket produkt inkludert montering. Hjemmebefaring er gratis og helt uforpliktende

Vi vet at 66% ikke vet hvilken strømvilte de har*

Men vi tror at

99%

hadde byttet hvis de visste at de kunne få
Medlemsstrøm fra LABO.

*Befolkningsundersøkelse gjennomført av Norstat for Forbrukerrådet April 2023

Medlemsstrøm fra Polar Kraft er en spot-avtale som er forhandlet frem for deg som er medlem i LABO.

Prisen følger strømmarkedet time for time. Fastbeløp er på 39 kr/mnd. Påslag på kun + 3,63 øre/kWh. Du får også **2 % bonus** på ditt strømforbruk (etter at evt stømstøtte er trukket fra). Du får alt på en faktura, strømtøtte og nettleie. Det er ingen forskuddsbetaling og ingen binding. Gratis app gir deg full kontroll over forbruket ditt.

Ring 987 02 006 eller les mer her polarkraft.no/medlemsstrom

POLAR kraft

SOLID HISTORIE MED LYS PÅ FREMTIDEN

Bravida er en totalleverandør av elektro, ventilasjon og andre tekniske funksjoner, og leverer til alle, industri, næring, private, borettslag og sameier.

TEKST OG FOTO: KARIANNE DANCKE

NY
MEDLEMSFORDEL
I LARVIK

Så snart du åpner et deksel på fast elektrisk utstyr, så skal du ha elektriker, pålegger lovverket.

- Vi er mye ute på kjøkkenjobber, egentlig alt i boliginstallasjon. Belysning - lysstoffrør som byttes til led med el-endringene det innebærer,

solcelle-arbeid er det også blitt en hel del av - det er en elektrikerjobb, og ikke minst billadere, forteller Magnus Gillesen Hogsnes, avdelingsleder for elektro-service hos Bravida.

GOD RESPONSTID I NÆRMARKEDET
Mange har et forhold til Bravida

tilknyttet PROFFmarkedet, men i Larvik/Sandefjord-avdelingen er det for tiden syv mann bare på bolig.

- Det gjør noe med responstiden selvfølgelig, og vi har tilbakemeldinger på at vi er gode og konkurranse-dyktige på dette, lover Hogsnes.

på for eksempel det estetiske, som også må introduseres og læres, gjør avdelingslederen oppmerksom på.

- Næring og det industrielle utgjør en litt annen måte å jobbe på, rett og slett, bekrefter både Rune Eriksen og Phillip Graver Härter, begge elektrikere og for anledningen smigret ut som fotomodeller.

STOLT LÆRLINGSBEDRIFT

Bravida rundet 100 år i 2022 og lærlinger er fremtiden.

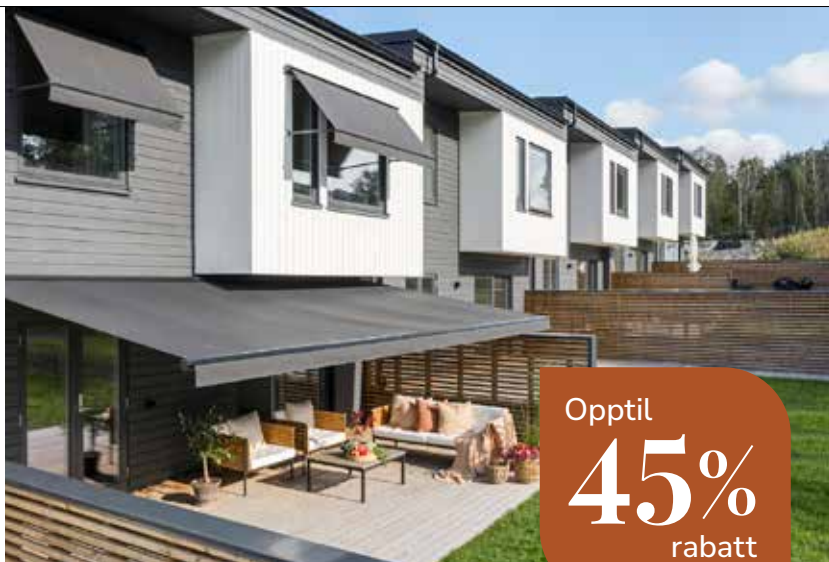
- Et håndverk må læres gjennom praksis i følge med trygg og god veiledning, vet Eriksen godt. Servicedelen, som i smalltalk, som man kanskje mest vil kunne oppleve tilknyttet arbeid i private boliger, ligger ikke like lett for alle. Og det kan være litt brysomt å være sjenert når du for eksempel skal inn og hjem på kjøkkenet til noen man ikke kjenner. Da gjør det ekstra godt å være i følge med noen som har vært i jobben noen år allerede.

Medlemstilbud

5% bonus
20% rabatt på materiell
Fastpris på 820,-/timen
Bestillingsskjema på labo.no

Å inngå en fordelsavtale med Larvik Boligbyggelag og alle medlemmer ser man til som en god måte å nå ut i nærmarkedet på.

- I tillegg opplever vi at lærlinger har et rikt utbytte av å jobbe mot det private. Det er en annen side av faget

Opptil
45%
rabatt

40% til 45% på solskjerming og garasjeporter

Gjelder alle* produkter hele året, også på tilbehør etc.

- **45 %** på egenproduserte screens og markiser, samt kampanjekolleksjoner på innvendig solskjerming.
- **40 %** på øvrige produkter, selger kan gi mer info.

*Unntatt enkelte spesialprodukter og montasje. Medlemsbevis må fremvises.

Bestill gratis befaring: tlf. 95 300 800 | kjellsmarkiser.no

**KJELLS
MARKISER**

- Alt kan læres! Denne delen av service er også del av faget som vi tar på alvor at skal oppleves bra for alle parter når man er ute på oppdrag, betrygger Rune og Phillip, og minner om at alle har vært den nyeste en gang.

På Skolmar i Larvik/Sandefjord-avdelingen teller man 90 ansatte og er omkring 16 lærlinger.

- Det er også en måte bedriften vår vokser på. En organisk fremdrift. Er det rolige tider, blir noen færre lærlinger tatt inn, for oppgavemengde henger naturlig sammen med relevant praksis vi kan tilby, setter avdelingslederen lys på.

BRAVIDA

BRAVIDA (Region Vestfold/Telemark, avd Larvik/Sandefjord)

BRAVIDA har over 100 års historie og erfaring og står i dag som Nordens ledende leverandør av bærekraftige helhetsløsninger innen elektro, rør, ventilasjon og andre tekniske funksjoner i bygninger og anlegg.

Rennende eller tett nese? Dårlig søvn?

Pollensesongen har kommet

Pass på at filteret ditt ikke er tett. Det er viktig å skifte filter både før og etter pollensesongen for å beholde et sunt og trygt inneklima for hele familien.

Som LABO medlem får du:

18% rabatt på abonnement - bruk koden laboavtale

www.ventilasjonsfilternorge.no

VENTILASJONSFILTER
NORGE

På nett. For gode opplevelser.

Med Altibox får du lynrask fiber og underholdningen du vil ha. Velg den tv- og internettpakken som passer akkurat deg, uavhengig av hva naboen velger!

Styret kan enkelt be om et tilbud fra oss, hvis du som beboer spiller det inn.

vikenfiber.no/boligselskap

altibox

LEVERES AV
VIKENFIBER

”

- Alle trives ikke samme sted, men alle planter trives ett eller annet sted.

Eva-Kristine Midtvik

Floravokteren

I Norge gjøres det en stor jobb med plantekartlegging, med artsobservasjoner, og landets floravoktere er gode kilder til hva som må vernes og hva som må begrenses.

TEKST: KARIANNE DANCKE • FOTO: KARIANNE DANCKE, 123RF.COM

- Naturen taper uansett, erkjenner Eva Kristine Midtvik, ikke motløs, men litt fortvilet. Hun er én av 150 floravoktere i Norge.

Floravokter-prosjektet er et nasjonalt initiativ av Norsk Botanisk Forening, med én overordnet koordinator, fylkesvise ansvarlige, og lokale frivillige floravoktere.

Målet med prosjektet er kort og godt å få oversikt over hvordan det står til med bestander av sjeldne og truede planter.

Storblomstret Engletrompet

Afrikas Lilje

Nattsmella er eksempelet på en art på listen over truede arter.

Vi ble oppmerksomme på at noen, antagelig for å holde siktlinje, klippet

ned en kolle der den vokste. Selve kollen befant seg på et område kommunen og fylke eide sammen, men vi fikk til en prat med de involverte, og med delt innsikt og kunnskap ble det en skikkelig god opplevelse, minnes Eva.

Innsatsen hun gjør for Botanisk Forening er frivillig og ulønnet.

SIRKULÆR HAGEØKONOMI MED STAUDER

Hagen hjemme hos Eva bugner.

- Jeg er glad i sånn Cottage Garden-stil. The more the marrier, og stauder! Det er en sirkulær økonomi i det, sier Eva i fortelling om uteplantene som kommer tilbake år etter år.

Mannen min beskriver hagearbeidet mitt med at «jeg fløtter planter», sier hun med et varmt smil, og han har rett. Jeg prøver meg frem med jord, sol og skygge.

- Alle trives ikke samme sted, men alle trives ett eller annet sted, vet hun.

Med engasjement i Botanisk forening, styremedlem i Herregårdens venner og motor i venninnejengens staudegruppe, skulle man kanskje tro at det ble veldig sært og langreist når Eva utfordres på hva hun ser på som eksotiske planter. - Eksotisk nok for meg er planter som må overvintre innendørs, sier hun, og nevner den storeblomstrede Engletrompet og Agapantus aka Afrikas Lilje.

- Ironisk nok elsker denne afrikanske skjønnheten en kjølig gammel murblokk-kjeller vinterstid, deler hun, og legger samtidig til utfordringen med at nye hus ikke har disse kalde kjellerne lenger.

- Hva gjør de planteglade som ikke har kjeller da?

- Da spør man rundt om andre har plass, deler entusiast og botanikknerden uskyldig.

- Den vakre Magnoliaen er nok eksotisk for mange, kommenterer Eva. Hun har et tre av arten i egen hage.

- Det var den første gaven jeg fikk av svigerfamilien min, deler hun. Den ser ut til å trives her!

Hage- og planteinteressen har kom-

met med eiendommen Halvor og Eva Midtvik kjøpte i 2006.

- Halvor har bil- og motorinteressen og jeg har hage. Jeg har gode venner med andre interesser og når jeg hører om skokjøp til 1000-kroner tenker jeg;

- Nei gi meg en plante eller to – når som helst!

GAMMEL HISTORIE MED NY GIV

Styrevervet i Herregårdens venner i Larvik handler for Eva også om planter, hage og hagehistorie.

Stattholder Gyldenløves hage var da det kom til på slutten av 1600-tallet Norges største hageanlegg, og et av de tidligste uttrykk for barokkens hagekunst i Norden.

- Arbeidet som er i gang og interessen for å få tilbake barokkhagen i Herregården ..., Eva forstår og beskriver prosjektet så spennende og eksotisk tross hjemmenært at hårene reiser seg på armene.

- Det har tidligere blitt laget og vist et anslag for hvordan dette vil kunne ta seg ut. En popup-hage å se til for «sånn var det». Det er dykket i bestillingslister fra 1600-tallet som viser til ordre av ananastrær, og historien sier at det finnes en fyr på Vestlandet som egenhendig har dyrket frem 50 av de riktig gamle eplesortene vi kan avsjekke mot historiske gamle planter, forteller hun.

Mesterfjellet, som man ser på skrått opp i bakkant ved Herregården, har fått navn nettopp etter gartnermesteren - han som dyrket spiselige vekster til Stattholderen på 1600- og 1700-tallet.

ØKOLOGIENS MAGI OG TRAGEDIE

Likt som man ser til historien for å bygge opp rundt Herregården, må man ta høyde for kommende miljø-, og temperaturendringer, når man prediker for veien fremover.

- Vi forutser for eksempel hvordan noen arter nesten er for tilpasningsdyktige. Økologi, tilpasning og evolusjon: Arter som allerede i dag sprer seg uhemma som vi vet vil eksplodere med videre temperaturøkning. Parkslirekne for eksempel. Den ble

kjøpt inn og ble populær fordi den vokste fort. Nå er den i ferd med å komme helt ut av kontroll gitt miljøendringer som temperaturstigning, orienterer hun alvorlig.

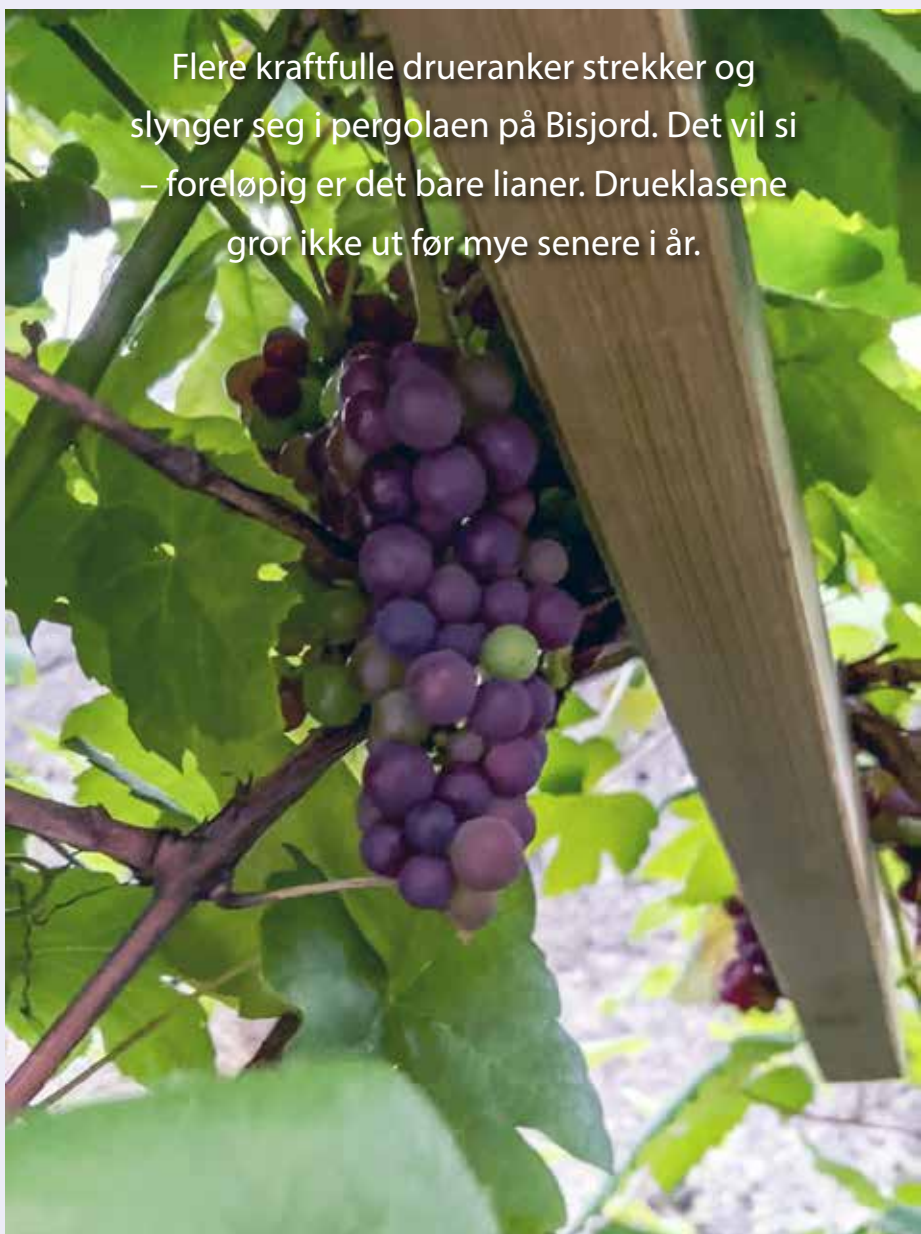
- Når planter generelt ukontrollert tar over, opplever vi i ytterste konsekvens jordras som vi flere steder og flere ganger har erfart hvor galt kan gå, påpeker Eva.

Druedyrker

– KAN DET BLI VIN?

Flere kraftfulle drueranker strekker og slynger seg i pergolaen på Bisjord. Det vil si – foreløpig er det bare lianer. Druelasene gror ikke ut før mye senere i år.

VIL DU BLI FLORAVOKTER?

Som floravokter får du en fantastisk mulighet til å verne om naturen i Norge, ved å være en slags besøksvenn for en sjelden art.

Det kreves ikke så mye av deg, bare en titt innom stedet du overvåker ca én gang i året.

Verdien for plantemangfoldet er likevel stor.

**MER INFORMASJON
FINNER DU HER:
botaniskforening.no/floravokteri**

Den kraftfulle drueplanten fantes allerede på eiendommen da Tor-Arne Paulsen og familien flyttet inn i 2019. Den trives godt i både le av, og med varme fra, den rake fjellveggen den vokser opp langs.

De første årene strakk ikke tiden til for hagen generelt, men de par siste somrene, og spesielt da pergolaen kom opp fjor, sammen med en gryende interesse for vin, pirret drueplanten Tor-Arnes nysgjerrighet litt ekstra.

Dette er likevel ikke den første gang han omgir seg med egne druer i hagen.

- Jeg hadde en stor drueplante i hagen da jeg tidligere bodde i Skrenten også. Vi bodde i rekkehus og borettslag, så ingen vingård, deler han lattermildt.

Så langt har planten på Bisjord fått vokse for å gro inn rundt pergolaen.

- Den må nok klippes godt ned for at

druene skal få bedre smak, har han forstått etter sene kvelder og et litt forbløffende overskudd til å lese og studere alt han har kommet over om vin, vinhistorie, -områder og -produksjon.

Denne våren er kunnskapsnivået blitt så omfangsrikt at det nesten er litt alvor med den store drueplanen i hagen.

- Jeg har observert og tenkt, og i fjor var jeg nær å komme i gang med noe, men fuglene kom meg i forkjøpet, smiler han.

Han vet stadig ikke typen drue planten er.

- Det er blir en overraskelse! Jeg vet at druene er røde og mørke. Jeg har lest at om man lar skallet være på, kan det bli rødvin, mens om druene skrelles kan det bli hvitvin av druene. Deretter er det blant annet fermentering (gjæring), temperatur og søtning som påvirker smaken man ender med.

- Fra naturens side er det sukker i druen, så med kunnskap, timing og testing for å lande en god balanse i gjæringen og druens eget søtningsstoff, kan man sikkert få til noe som kan drikkes.

- Det hadde vært moro å få laget ett eller annet for gøy. Med mengden som gror her så kunne jeg kanskje klart et par flasker vin. Om det skjærer seg så kanskje en grei marmelade eller så må siste reis for druene eventuelt bli å utgjøre en vinegar, altså en eddik, resonnerer Tor-Arne halvt spøkefullt og halvt nøkternt. På fransk heter eddik vinaigre, som betyr sur vin.

- Da får jeg i det minste brygget et godt vaskemiddel til å rengjøre karaffer med, ler han, og fabulerer videre om gode vinnavn som kan tuftes på tradisjoner i område.

Ta "grønne valg"!

Vi er lokalbanken du kan snakke med om grønne boliglån og energilån. Du treffer oss på Teams eller over en kopp kaffe i banken. Avtal et møte, så hjelper vi deg!

Ekte lokalbank

skagerraksparebank.no

Ingefær

STOR GLEDE AV LITEN KNOLL

Ingefær er utrolig lett å dyrke hjemme, enten i en vinduskarm eller på balkongen. Den trenger varme, jevn fuktighet og tålmodighet, men belønningen er stor – både i smak, bruksområde og egen mestringsfølelse!

TEKST: KARIANNE DANCKE

FOTO: Dennis Asbjørnsen @spiselighage på Instagram

Den lille knollen har virkelig fortjent litt oppmerksomhet!, mener hageinfluenser Dennis Asbjørnsen som står bak instagramkontoen @spiselighage.

- Og det er noe magisk med å høste sin egen ferske ingefær. Den har mye mere smak enn den du kjøper i matbutikken, forteller han og tar et realt jafs av en av sine egne ingefærknoller for å demonstrere, og tårene nær spruter av den intens, bitre smaken.

For å gjøre en sette-ingefær klar til planting legger du den i en skål på baderomsgulvet der det er varmt. Med en gang den spirer planter du den i potte med jord. Ingefærknollen trenger rundt ti måneder i jorden før den høstes. Selv den mest beskjedne knoll kan overraske å bli opp mot en kilo stor.

Du får rikt utbytte av ingefæren ved å spise roten rå som den er. Du kan

for eksempel rive den og putte den i smoothier, juser, morgenskyr eller i saften fra en ferskpresset appelsin. Du kan også bruke ingefær i skiver til sushi, putte den i supper eller strø den finhakket over wokretter.

- Jeg har vært helt selvforsynt med ingefær i mange år nå! Planten er flerårig, og ved å høste litt og litt, så har du ingefær i mange år. Planten bør stå innendørs eller i drivhus hvor det er minimum 15 grader til enhver tid for ingefær er en tropisk plante, men den er dekorativ som en stueplante! Ser litt ut som bambus, forklarer Dennis.

- Egendyrket ingefær det er kjempegøy og det anbefaler jeg alle å prøve som et lite 2025-prosjekt, utfordrer planteinfluenseren.

- Det som er ekstra kult det er at stilken og blader er også spiselig. Super smak til asiatiske retter! Hele planten er spiselig!, deler Dennis entusiastisk.

DENNIS ASBJØRNESEN står bak instagramkontoen @spiselighage. Han har skrevet 3 bestselgende bøker, blant annet Spiselig hage på liten plass. Driver podcast: @PlantePjatt Holder foredrag

INGEFÆR-FAKTA:

Nest etter pepper er ingefær kanskje en av de mest utbredte krydderplantene i verden. Ingefær er en gammel kulturplante som har vært dyrket i mange tusen år i Kina, India og flere afrikanske land, og anses som Asias eldste supermat. Helt siden oldtiden har rotstokken nemlig blitt brukt både som medisin og mattilsetning. (kilde godt.no)

Grønne kjerringråd

I mangel på legevitenenskap og medisiner har folk forsøkt kurere seg selv og andre med ting de fant i naturen eller hadde for hånden i generasjoner. Flere naturmidler som ble brukt i gamle dager inngår i dag i ulike medisiner. Mange urter og planter har utvilsomt god effekt.

• Honning og peppermynteolje mot bilsyke

Lag en drikk av varmt vann, 1 ts honning og 1 dråpe peppermynteolje. Drikk blandingen sakte en halvtime før kjøreturen.

• **Spis kirsebær mot hodepine** eller ha sitronsaft i kaffen hjelper mot hodepine.

• **Gni inn huden med tomatblader mot knott.**

• Tørket appelsinskall mot mygg

Tørk skallet i stekeovnen og oppbevar dem i en tett boks. Når du vil jage vekk myggen, åpner du bare lokket.

• **Solbrent?** Mose en tomat og legg utover de brente områdene. Prøv også yoghurt naturell eller tynne agurkskiver på solbrent-heten.

• Groblad kan lindre myggstikk, utslett, sår og kviser,

mens te av groblad er godt mot bronkitt og magetrøbbel. Litt malt pepper stopper blodet fra å renne fra småsår. Blodet koagulerer med det samme.

Kilde: Miriam Wicklund/De aller beste kjerringrådene

dormakaba dKey

En digital lås så smart at den ikke synes

dKey er en digital hybridlås som kan brukes med en tradisjonell nøkkel, åpnes med kode eller styres via app. All den digitale teknologien er skjult i låshuset. Det er en brukervennlig, sikker og moderne løsning som raskt kan installeres i de fleste ytterdører, uten at det påvirker utseendet.

Dersom ditt boligselskap har etablert LABO-nøkkelen på fellesdører, kan du med dKey få adgang til egen dør i samme løsning.

www.dkey.no

Skann koden for
mer informasjon
og finn låsesmeder
som kan gi deg et
godt tilbud!

GIR LIVSKVALITET Å BIDRA

Det koster ikke noe å hjelpe andre. I så måte er det beste i livet gratis, forteller frivilliggjengen vi møter på Nanset.

TEKST OG FOTO: KARIANNE DANCKE

Det er omkring 80 frivillige tilkoblet Furuheim dagsenter, i tillegg til måltidsvenner og besøksvenner. Kulturkalenderen daglig leder Torgunn Refvem Kristiansen legger frem viser gjennomgående uker med tre til fem hyggelige aktiviteter – hver uke.

- Vi er en fast pensjonistgjeng som stiller som turfølge hver mandag og tirsdag. Mandagene er det bare damer, men de har med seg mennfolk på tur, forklarer Øyvind Gran og det humres godt rundt bordet.

Noen synes det er godt med turfølge, andre kan trenge hjelp med en rullestol, men alt i alt er det verken viktig eller helt enkelt å peke ut hvem som får hjelp og hvem som er hjelper, er de enige om. Det har vist seg å være et kretsløp dette.

- Jeg har vært frivillig i mange år, og nå har jeg avansert til også å bo her, smiler Einar Moe og nikker i retning av omsorgsboligene tilknyttet Furuheim. I tillegg til å kose seg

i nærområdet med turgjengen, er Einar fast inventar når det er allsang på fredager.

- Jeg pleide å synge i Kvelde blandekor, forteller han, og setter pris på fast allsang hver fredag.

- Det er styreleder i Prinsekvartallet, Jos Baay som holder i Allsang i Vinterhagen, sier Tor Bjørvik. Det er kjappe kommentarutvekslinger og festlig samtale rundt bordet i solen utenfor Furuheim.

32.000 TIMER FRIVILLIGHET

Frivillighetskretsløpet på Nanset starter allerede med all-idretten som man kan delta på fra 4-års alder.

- Vi klarer jo ikke si nei heller, så da enda yngre søsken var med og ventet på de 4-årige eldre søsknene på all-idretten, så laget vi et tilbud for disse helt yngste også, Øyvind må le når han forteller om hvordan det ene har tatt det andre.

- Deretter følger all lag-idrett. Det er der den største timemengden av frivillighet ligger, på trenere og lagledere, ofte foreldre, forteller han

videre, men så kan vi pensjonister trå til igjen; «Etter skoletid» er et tilbud til 5. og 6. klasse med base fra Nanset Idrettsforening. Her har vi en gradert stilling på drift og har vært veldig heldige med Trude Aas som står i den, men øvrig drift og ressurser samt oppussing av lokaler og sånn er på frivilligbasis. Per Einar Dybvik og Einar Gran har invitert inn til nyoppussede, flotte lokaler ved idrettsanlegget.

Her er også ungdommer som stiller frivillig opp for de yngre, være seg som hjelpetrener, dommere eller også mentorer.

- Nanset IF er organisert med et hovedstyre av godt voksne mennesker. De yngre voksne er i større grad i aktivitetene. Det meldes inn ulike behov og ønsker, og så forsøker vi som ikke lenger har vanlig jobboppmøte å bidra der det trengs. På tvers av oss eldre er det masse kompetanse, vet de.

32.000 timer i året;
18 fulle stillinger, kan
nærområdet Nanset
dokumentere at utføres
i frivillighet.

- Vi trenger nyutdan-
nede pensjonister!,
annonserer Øyvind
med et bredt smil: - Og
man trenger ikke være
fra Nanset. Selv er jeg
bykatt fra øvre del av
Byskogen, sier han.

ALL INNSATS TELLER

- Tenk, før i tiden så stod idrettsan-
leggene mørke, tomme og ubrukt
på dagtid. Nå er det fast morgen-
kaffe med pensjonistene, variasjon
av pensjonistaktiviteter gjennom
ukedagene, utover formiddagene er
skoleungene her og deretter følger
treninger på ettermiddag og kveld,
Per Einar og Øyvind hviler blikket
utover idrettsanlegget hvor det myl-
drer av unger i lek og samvær.
Da man pusset opp sist ble det
etablert rom og fasiliteter som skal
imøtekomme alle.

Det er tilgang på fagekspertise, men
vel så viktig innsats.

- Jeg fikk tilnavnet Isolator, for jeg
ble veldig god på å dytte på plass
isolasjon, smiler Per Einar lunt. I siste
runde med oppussing fikset pensjo-
nistene både gamingrom, store, sosi-
ale spillebord og gode matplasser.
Nærmiljøet på Nanset utgjør en
liten landsby i Larvik. Her samarbei-
der frivillighet, idrett, korps, kirke,
kommune, eldresenter og skole.
Aktiviteter og bistand koordineres og
det bygges trygghet og tilhørighet –
gjennom et livsløp.

Å BIDRA GJØR GODT
Navet for mye av frivil-
ligheten befinner seg
tilknyttet Nanset IF.
Per Einar har nærmest
glidd inn i gruppen:
- Jeg sklei vel egentlig
inn via skigruppen –
men jeg har aldri gått
på ski med dem!, både
han og Øyvind skogglar.
I dag kan han i sannhet
svare om noen spør
hvordan han kom med,

at han kom på sykkel. Nå er han del
av sykkelgruppen.

- Det var sånn jeg ble fanget opp av
gjengen her. Via trening og sykkel, da
jeg for 20 år siden gikk gjennom en
litt vanskelig periode, forteller han.
- Å få være del av frivilligheten og
utgjøre en ressurs for andre gjør at
man føler seg levende. Man betyr
noe for noen. Det ble enda viktigere
etter kona mi gikk bort for noen år
siden, deler han.

**Medlemspris for LABO-medlemmer: EU-kontroll kun kr.990,-
10% rabatt på deler og verkstedarbeid**

GJERMUNDSEN

Gjermundsen Auto Larvik AS

Tlf. 33 13 66 00 | service@gjermundsenauto.no

www.gjermundsen.no

M E C A

NÅR FLERE SKAL DRIFTE OG VEDLIKEHOLDE UTEAREALER SAMMEN

TEKST: JANNE BALBERG KVISVIK

– HVA ER EGENTLIG REALSAMEIER, DRIFTSFORENINGER OG VELFORENINGER?

Når det bygges boliger stilles det gjerne samtidig krav om opparbeidelse av lekeplasser, parkeringsplasser, internveier, renovasjon og så videre. Tradisjonelt sett har man i borettslag og eierseksjonssameier hatt disse arealene på borettslagets eller sameiets eiendom. Nå kan arealene ligge helt andre steder.

De senere årene har det blitt stadig vanligere at ansvaret for slike fellesarealer deles av flere; det være seg borettslag, sameier eller eneboliger. Dette både fordi man bygger ut et område etappevis, med flere boligselskapet som ferdigstilles på ulike tidspunkter og fordi kommunene i mindre grad ønsker å stå ansvarlig for driften av lekeplasser og parker. Det betyr også at beboerne innenfor nye boligområdet har fått ansvar for større arealer enn hva som var vanlig tidligere. Et eksempel på dette er Fornebuutbyggingen, hvor beboerne i de nye boligprosjektene er ansvarlig for drift og vedlikehold av storparten av arealene på Fornebu, både arealer som oppfattes som private og parkanlegg mm. som nok de fleste ville anta at var offentlige. I Larvik har man i forbindelse med utbyggingen av Sjøparken på Agnes i Stavern etablert en driftsforening som er ansvarlig for drift og vedlikehold av alle fellesarealer innenfor prosjektet, samt en del av omkringliggende arealer, blant annet Lillevikstranda.

Det er mange måter å organisere slik sambruk på, det kan være gjennom tinglyste rettigheter, i sameie mellom flere boligeiere eller gjennom etablering av en forening som skal sørge for drift av arealene. Hvilke regler som gjelder vil gjerne fremgå av vedtektene. I tillegg vil eierforholdene avgjøre hvilke andre rettsregler som kommer til anvendelse. Eies eiendommen som skal brukes som fellesareal av brukerne som et sameie, er det sameieloven som regulerer forholdet sameierne imellom. Er det en driftsforening, velforening eller som eier arealene er det den ulovfestede foreningsretten som kommer inn i tillegg til vedtektene.

Disse organisasjonene har mange navn: utomhussameie, velforening, beboerforening, realsameie, driftsforening osv. Det avgjørende er imidlertid ikke navnet, men eierforholdene og organisasjonens formål og ansvar. Hensikten er uansett navn å ivareta boligernes pålagte krav til f.eks. lekeplasser og renovasjon, og

sørge for drift og vedlikehold av disse.

FØLGENDE MULIGE ORGANISERINGER ER VANLIG:

1. Tinglyst rettighet på annen manns eiendom. F.eks. at et borettslag får tinglyst en rett til å bruke vei eller lekeplass på et annet borettslags eiendom. Avtale om en slik rett bør regulere hvordan kostnader til drift og vedlikehold skal fordeles.

2. Sameie. Det kan opprettes et sameie som blir eier av fellesarealene og som derved blir ansvarlig for drift og vedlikehold. Dette sameiet kan da enten eies av boligselskapene eller boligene som har rett til å bruke eiendommen. Når en eiendom eies av andre eiendommer har man det man kaller et realsameie. Det innebærer at eierskapet til eiendommen som skal fungere som fellesareal følger med ved salg av brukereiendommen.

Et eksempel: Tre borettslag har en felles eiendom med parkering og lekearealer. Borettslagene er like store

og man har derfor delt eierskapet til felleseiendommen (realsameiet) slik at hvert borettslag eier 1/3-del av eiendommen. Realsameiet er ansvarlig for drift og vedlikehold av fellesarealene og i vedtektene er det fastsatt at felleskostnadene dekkes av hvert av de tre borettslagene i henhold til eierbrøken. Beboerne i de tre borettslagene vil betale sin del av kostnaden til sitt borettslag gjennom felleskostnadene i borettslaget. Et realsameie bør ha vedtekter og et eget styre som er ansvarlig for drift og økonomistyring. I tillegg til vedtektene er det sameieloven som regulerer forholdet mellom sameierne.

Foto: Dronemontasje.

3. Driftsforening. Det kan etableres en driftsforening som skal sørge for drift og vedlikehold av fellesarealene. Driftsforeningen skal være ansvarlig for driften av fellesarealene og kan enten eie fellesarealene selv, eller de kan ha ansvaret for driften på vegne av et sameie. Rettslig sett er det foreningens vedtekter og ulovfestet foreningsrett som regulerer drift og kostnadsfordeling. Dersom eiendom-

men til felles bruk ligger i sameie mellom flere eiendommer, men det i tillegg er etablert en forening som skal ta seg av driften, vil grunnleggende beslutninger, f.eks. om salg av deler av fellesarealet, måtte fattes i sameiet etter reglene i sameieloven. Driftsforeningen har ikke denne fullmakten når det ikke er eier av arealene. Kjøper man en bolig i et område

hvor det enten i reguleringsplanen, i tinglyst avtale eller i kjøpsavtalen er fastsatt krav om at man som boligeier er forpliktet til å være medlem (direkte eller gjennom boligsameiet) i en slik driftsforening, må man være medlem og betale felleskostnader eller medlemskontingent uavhengig av om man bruker arealene eller ikke. Dette er en forpliktelse man har som boligeier.

Øya
Interiør Håndverk
Buggesgt 3 - 96 00 99 50

GRATIS BEFARING/OPPMÅLING
GRATIS VEILEDNING
5 ÅRS GARANTI
BARNESIKRING
POWERVERVIEW MOTORISERING

- Luxaflex solskjerming gir deg muligheten til å designe og skreddersy produktene til dine vinduer.
- Velg mellom mange forskjellige design, produkter og tettheter.
- Kom innom butikken for å se og prøve produktene vi har utstilt.
- Lag en avtale, så kommer vi på hjemmebesøk med prøvebøker og tar mål. Sammen ser vi på løsninger som passer best til dine behov.

FAST LABORABATT

30%
på solskjerming fra
Luxaflex (ikke motorisert)

15%
på interiørmaling fra Jotun

En samlende fiende

Den ene deler - den andre velger, så min far bestandig dersom broren min og jeg skulle dele noe. Være seg hva som var igjen i saftflasken, en enslig seigmann eller den siste pannekaken.

Mine foreldre har også måttet finne fredsbevarende måter å fordele hvem som får trykke på heisknappen først, hvor midten av baksetet er og ikke minst hvor vidt midtstreken i baksetet også gjelder både nedover og oppover i luftlinje. Alternativt er LUFTA FOR ALLE, som sikkert jeg kunne være en forkjemper for og vifte plagsomt og utfordrende med hendene helt oppi ansiktet på bror, mens han sparket skoene sine over på mitt gulvterritorium, som jeg antagelig ikke returnerte spesielt varsomt.

Siden det er noen tiår siden jeg var barn i baksetet, hadde vi ikke noen distraksjoner i mobiltelefoner eller nettbrett, og måtte underholde oss selv. Bror kunne lese Donaldblad, men jeg ble bilsyk og måtte se fremover. Da underholdt jeg meg selv (og andre) med irriterende repetitiv sang samt med å se hvor langt over midtstreken (den utpekte setesømmen) jeg klarte å snike hånden før jeg fikk et rapp med Donaldbladet og ble høyrøstet outet for urimelig oppførsel og tilegning av annenmanns areal. Dasket med Donaldbladet laget mer lyd enn vondt, men var en klar invitasjon til å hyle dramatisk - og ferieturen ble med det erklært for i gang.

Denne relasjonserfaringen kom jeg til å tenke på da jeg var på et borettslagsmøte i våres. Tilknyttet en seksmannsbolig fantes utendørs fellesareal som opp igjennom hadde funnet sin form og blitt forvaltet i fred og fordragelighet på tvers av sameierne, skulle man tro. Men på dette møte ble det adressert

at han i første etasje som drev med grønnsaker hadde tatt seg urimelig mye til rette i det siste. Å ha store rabarbaraplanter I TILLEGG TIL, uten dialog med øvrige beboere, å utvide antall vekstkasser var å strekke strikken og egotrippen;
 - Tenk om alle bare skulle ta for seg!
 - Hva blir det neste? Høns?
 - Det er ikke plass til slik selvhevdelse i et borettslag!

Kjeglingen er i gang, stemningen blir utrivelig og konfliktnivået er høyt da møtet brått avbrytes av villanaboen i vest som kommer innom. Sier han har fått med seg møtedato og -tid og tenkte det var et meningsfullt tidspunkt å komme innom da han vil lodde stemningen for dispensjon av avstandskrav så han kan reise garasjebygg med loftstue mer eller mindre i gjerdegrensen mellom han og borettslaget.

Gjengen i borettslaget trekker pusten. Øyebryn heves skeptisk og avventende, blick veksles.
 - Som et utgangspunkt er vi ikke

positive til det, sier styreleder. Han lar blikket vandre og søker og finner bekreftelse på at han snakker på vegne av alle. Brått spores ingen divergens i gruppen.

- Tiltaket du beskriver vil fullstendig skyggelegge området der vi har stor glede av å dyrke frem våre egne, kortreiste, selvforsynende grønnsaker. Vi har faktisk akkurat utvidet dette området for selvberging, responderer styreleder og de øvrige møtedeltakerne nikker kollektivt, både bekreftende og i retning av døren så inntrengeren skal forstå at visitten både var bortkastet og er over.

Og så fort kan det skifte. Jeg vet det av erfaring. For etter å ha kranglet og plaget opp stemningen i bilen og pulsen til min far såpass at han brant inn på en bussholdeplass og kommanderte både broren min og meg til å forlate bilen, ble vi kjapt, og uten videre planlegging, både kreative og samkjørte for å få være med videre.

Karianne Dancke

***Trygt
bredbånd***

***og trygg
surfing***

Vi har inkludert sikkerhetsfilter i våre bredbåndsabonnement som gjør at du og ditt foretak/sameie kan surfe litt tryggere. Les mer på telenor.no/sikkerhet

FISK

på menyen

TIPS!

Å grille fisk til mange på denne måten er lurt og enkelt. Bruk fiskeslag som ikke flaker seg, for eksempel kveite, steinbit, laks og ørret. Lime kan byttes ut med sitron, løk eller andre grønnsaker.

GRILLSPYD MED BREIFLABB

Fisk på grillen kan være en utfordring, men breiflabb er et unntak. Med sitt faste, hummeraktige kjøtt er det perfekt å grille, og smaken er helt nydelig. Dette er enkel og uljølete luksusmat.

INGREDIENSER

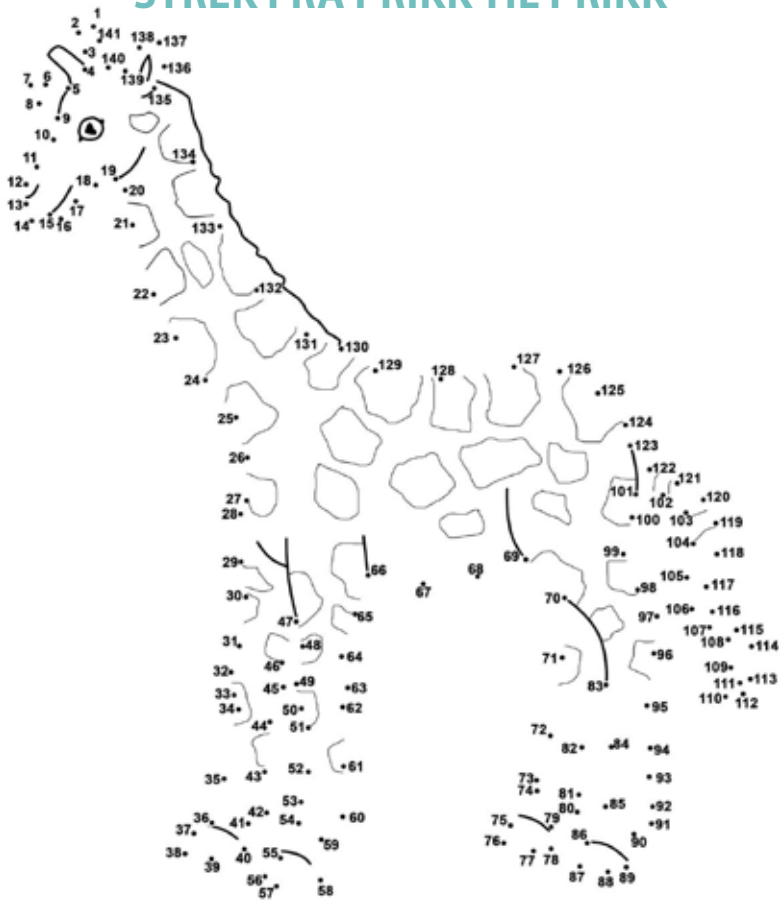
4 porsjoner

800 g breiflabbfilet
3 stk. lime
2 ss nøytral olje til pensling
250 g aspargesbønner
1 pose blandet babybladsalat á 65 g
2 ss olivenolje

1. Skjær av alle hinner på breiflabbfileten og skjær den i store biter, ca. 4x4 cm. Skjær lime i tynne skiver. Bruk to lange grillspyd sammen, og tre fisk og lime på spydene annenhver gang. Krydre med litt salt og pepper.
2. Pensle varm grill med litt olje og legg spydene på grillen. Grill dem i 3-4 minutter på hver side, og flytt dem over på en kjøligere del av grillen i 3-4 minutter for å hvile.
3. Forvell aspargesbønner raskt i lett-saltet vann og la dem renne av seg. Legg salat og aspargesbønner på et fat og legg fiskespydene oppå. Drypp over litt flaksalt, olivenolje og limesaft.

Morosider

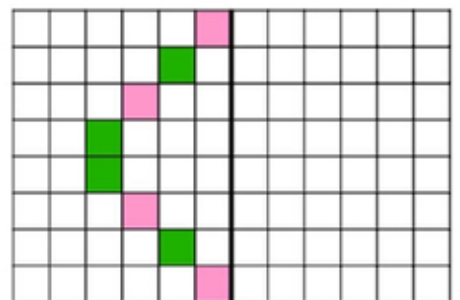
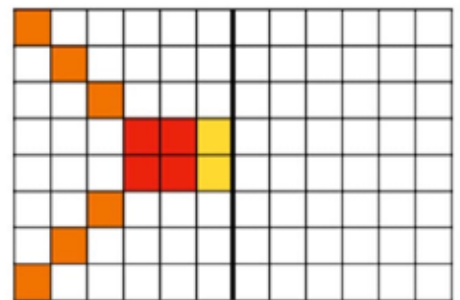
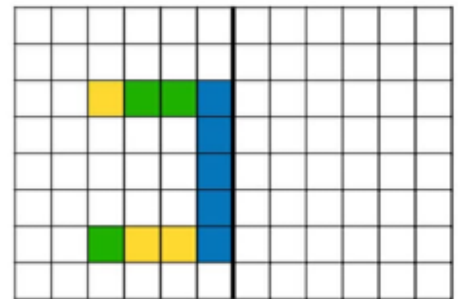
FULLFØR TEGNINGEN VED Å TEGNE EN
STREK FRA PRIKK TIL PRIKK

FARGELEGG ALLE DYRENE

SPEIL FIGURENE

SKRIV BOKSTAVENE
SOM MANGLER

	R		V
	B		L
		P	
	F	L	
	G		S
	M		R
	B		

Kjentfolk

Vi er din lokale boligmegler

Aleksander
975 92 250

Ruth Iren
992 57 756

Lars Erik
478 92 666

Selge bolig?

Vi gjør ditt boligbytte til en suksess

Vi gir 1/2 pris på tilretteleggingsgebyret for LABO-medlemmer.

aktiv.

Gry
906 21 975

Heidi
996 24 698

Få de beste rådene fra erfarne meglere til hvordan oppnå høy salgspris. Kontakt oss for tilbud på salg av bolig.

 Elveveien 130, Larvik, tlf.: 33 11 50 70, dekkspesialisten.no	• 5 % bonus på dekk. Dekkhotell kr 1045,- (NB! ikke bonus på dekkhotell)	 POLAR kraft polarkraft.no Tlf.: 02006 kunde@polar.no	Medlemspriser. Ingen forskuddsbetaling, ingen skjulte påslag eller bindinger.
 Tlf.: 930 64 850 Vakttelefon: 980 29 999	• 5 % bonus • Forbruksmateriell - 25% rabatterert timespris: 840,- eks.mva. NB! Nå må alle levere inn kvittering til LABO for å få bonus.	 Løkka 6, Tlf.: 33 13 49 70 Bohus.no	• 10 % rabatt • 5 % bonus (Nettbutikk for inspirasjon, ingen rabatt og bonus på netthandel)
HADELAND GLASSVERK Glassverkveien 9, Jevnaker	• 5% bonus • 10% rabatt på alt du handler, unntatt mat, drikke, Icon eller belysning.	 Prinsekvartalet, Haraldsgt 2 Tlf.: 940 777 75	• 5% bonus • 20% rabatt på lamper og belysning (ikke lyskilder) • 10% rabatt på Nordanrokkjen Medlemskampanjer
 proff1.no Løkka 8, Larvik Tlf. 33 38 18 90	• 5 % bonus • 50 % rabatt på Essve skruer, fug og lim • Opptil 50 % rabatt på maleverktøy • 20 % på Helly Hansen sko og klær	 Øya 41, Larvik Tlf.: 331 83 300, brynje.no	• 20% rabatt (Gjelder Brynjes egne varer) • 5% bonus. Bonus også i Outlet'n.
 Elveveien 216, Larvik TLf.: 331 36 600 gjermundsen.no	• 5 % bonus • Bonus og rabatt på verksted-tjenester som EU-kontroll, AC-service, oljeskift/filter og øvrige bilreparasjoner • Dekkhotell og rabatt og bonus på dekk.	 modena.no	• 10 % rabatt • 5 % bonus
 Elveveien 12B - 981 96 000 monter.no	• 5 % bonus • 5 % rabatt på ordinære varer • 10 % rabatt på innerdør, ytterdør, garderobe og peis (bestillingsvarer) • Inntil 35% rabatt på vindu og balkongdør (bestillingsvarer)	NY! 	• 5% bonus • 20% rabatt på materiell • Fastpris på 820,-/timen Bestillingsskjema på labo.no
 Sanden 2, Larvik bolgenkulturhus.no	• 15% rabatt på Bølgens egne forestillinger. Rabatt på kino hver torsdag og rabatt på forestillinger i regi av Riksteateret. Billetter: bolgen.no/labo Medlemskode: LABO1946	 Larvik: Lågaveien 6, Larvik Tlf: 33 13 23 00 Stavern: Terneveien 2, Stavern Tlf: 33 13 99 66	• 5 % bonus på alle kjøp
 Tlf.: 21 41 67 67 legalis.no	• 5 % bonus Medlemspris per time kr 1.925,- inkl. mva	 Nansetgata 89, tlf.: 33 18 30 15 sommerfeltelektro.no	• 15 % rabatt på el-materiell kr 100,- i rabatt på timeprisen • 5 % bonus. Må levere inn kvittering til LABO for å få bonus.

HUSK! Rabatt gjelder ordinært prisede varer. Bonus får du i tillegg til rabatter og gjelder for alle kjøp, også tilbud og kampanjer. For å få bonus må du betale med betalingskort registrert på Min Side.

thonhotels.no

- 12 % rabatt på ordinær pris

Buggesgate 3
Tlf.: 96 00 99 50

- Luxaflex solskjerming 20% rabatt og 5% bonus
- Metervare gardin 20% rabatt og 5% bonus
- Øvrige varer 5% bonus

Elveveien 30C, Larvik
closeup.no, tlf.: 975 38 000

- 5% bonus på alt. Medlemskampanjer.

Prinsegata 3, Larvik

- 10% rabatt

www.carglass.no/partner/bbl
Tlf.: 09500

- 5% bonus på alt
- Rabatt på vindusviskere
- Gratis steinsprutplaster
- Gratis lånebil ved avtale

Heggdalringen 11 og
Prinsegata 2, Larvik
novasolo.no

- 20% rabatt
- 5% bonus i butikk

Må levere inn kvittering til LABO for å få bonus.

Bestilling på
www.ventilasjonsfilternorge.no

- Enkeltkjøp 5% rabatt
- Abonnement 18% rabatt
- Rabattkode for enkelt kjøp, (gir 5% rabatt): LABOENKEL
- Rabattkode for abonnement (gir 18 % rabatt): LABOAVTALE

LABO.fordelerfor-medlemmer.no
Tlf. 21 49 78 50

- 2% bonus og gode medlemspriser

Bok app

- 5% bonus hver mnd.
- 6 uker gratis prøveperiode.
- 5 ulike abonnement

NY!

- 45% på alle egenproduserte produkter

Bestill befaring via labo.no

NETTBUTIKKER

Apotek hjem
Lindex
Bubbleroom
BliVakker.no
Jakt & Friluft

Skruvat.no
HelloFresh!
Skogstad
Munk Store

NETTBUTIKKER:
Husk at for å få bonus må du bestille via Min side.

Har du ikke smarttelefon?

Send MEDLEM til 1963 og du får en bekreftelse på medlemskapet på sms.

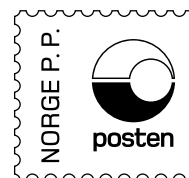
LAST NED APPEN VÅR

Du får oversikt over dine medlemsfordeler og har medlemsbeviset lett tilgjengelig.

Endring!

Merk at flere avtaler krever at du selv leverer inn kvittering til LABO.

Returadresse:
Larvik Boligbyggelag
pb. 263, Prinsegata 4
3251 LARVIK

PUSSE OPP?

5%
BONUS*

EKSPERTHJELP OG 5% BONUS FOR LABO-MEDLEMMER

Hos Bygghjelp Larvik får du alt til prosjektet eller oppussingen på ett sted!

- Gode makker som hjelper deg med små eller store prosjekter
 - Gratis Befaring og tak/vindussjekk
 - Et stort utvalg produkter og tjenester
 - Gode prosjektrabatter
 - Tilhengerutlån eller hjemtransport
- Formidling av lokale håndverkere som fikser jobben Fiks Ferdig!

BYGGMAKKER

Alle trenger en makker

BYGGMAKKER LARVIK
Øya 6, 3262 Larvik
Tlf: 33 13 23 00 • 7-18 (9-15)
www.bygghjelp.no

*Husk å vise frem medlemskortet for å få rabatt og bonus. Vi hjelper deg å aktivere fordelskortet. Medlemsrabatt gjelder ikke varer på tilbud eller til fast lavpris.